

BARN OCH UNGAS MÖJLIGHET TILL ORGANISERING

**Svar på framtagandet av ett nytt
ungdomspolitiskt handlingsprogram**

INNEHÅLLS FÖRTECKNING

LSU – SVERIGES UNGDOMSORGANISATIONER

Ungdomsorganisationer förändrar och förbättrar unga människors vardag. Att gemensamt driva en ungdomsorganisation ger unga en möjlighet till makt och resurser för att påverka sin egen omgivning. Ungdomsorganisationerna är mötesplatser för över en halv miljon unga medlemmar i Sverige som genom sitt engagemang får unik kompetens och ett sammanhang för sina idéer. LSU samlar Sveriges ungdomsorganisationer för att gemensamt förbättra förutsättningarna för ungas organisering, i Sverige och världen.

E-post: info@lsu.se

Tel: 08 - 672 66 70

Instagram och Twitter: [LSU_se](#)

Facebook: [LSU – Sveriges ungdomsorganisationer](#)

Ansvarig utgivare: LSU

Projektledare: Seinab Hilowle

Utredare: Hampus Nilsson

Layout: PÅ Media AB

År: 2020

1. BAKGRUND	4
TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	5
UPPLÄGG	5
2. SAMMANFATTNING	6
UNGDOMSRÖRELSEN.....	6
DET KRYMPANDE UTRYMMET	7
REKOMMENDATIONER I KORTHET.....	7
3. ANALYS OCH REKOMMENDATIONER	8
INFLYTANDE.....	8
HAT OCH HOT	12
EKONOMI OCH ADMINISTRATION	15
UNGAS ORGANISERING OCH PSYKISK OHÄLSA	22
GENOMFÖRANDE OCH UPPFÖLJNING	24
4. LITTERATURLISTA	27

1. BAKGRUND

Sommaren 2019 fick LSU i uppdrag av Regeringens att samordna ungdomsrörelsen i framtagandet av ett nytt ungdomspolitiskt handlingsprogram. Uppdraget bestod i att ta fram ett underlag som beskriver barn- och ungdomsorganisationers behov och komma med förslag på hur den nationella ungdomspolitiken kan utvecklas. Resultatet, Den ungdomspolitiska skrivelsen, lämnades in till Regeringen i slutet av december 2019.

Den här rapporten är en något förkortad version av det underlag som lämnades till Regeringen. Syftet att ge ut den här omarbetade versionen är att mer lättillgängligt visa vad som framkommit i vår utredning och vilka rekommendationer LSU har givit Regeringen i omformandet av det ungdomspolitiska handlingsprogrammet.

Den nuvarande nationella ungdomspolitiken baseras på Regeringens proposition 2013/14:191 Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande. Det finns tre övergripande mål i propositionen.

Övergripande mål:

- (1) Alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor**
- (2) Alla ungdomar ska ha makt att forma sina liv**
- (3) Alla ungdomar ska ha inflytande över samhällsutvecklingen**

Det är alltså de här tre målen som Regeringens ungdomspolitik ska uppnå. Ungdomspolitiken beskrivs av Regeringen som sektorsövergripande, vilket innebär att satsningar och förslag inte är knutna till ett politikområde eller en särskilt myndighet. För att uppnå målen menar Regeringen istället att satsningar måste göras på alla områden som påverkar unga människors liv.

I propositionen finns också ett ungdomspolitiskt handlingsprogram som innehåller mer konkreta åtgärder för hur Regeringen ska arbeta mot målen mellan 2014–2017. I handlingsprogrammet pekas tre områden ut som särskilt prioriterade.

Prioriterade områden:

- (1) Ungdomars inflytande**
- (2) Ungdomars egen försörjning**
- (3) Ungdomars psykiska hälsa**

Det är det ungdomspolitiska handlingsprogrammet som nu ska ses över och som LSU och en mängd andra organisationer och myndigheter har fått i uppdrag att analysera och kommentera.

Vår analys utgår ifrån de tre övergripande ungdomspolitiska målen och utgör underlag för förslag på innehåll i ett nytt handlingsprogram. I analysen visar vi hur barn och ungas organisering är en viktig del för att nå målen.

TILLVÄGAGÅNGSSÄTT

Det har varit avgörande i framtagandet av skrivelsen att den återspeglar LSU:s medlemsorganisationers faktiska förutsättningar, behov, åsikter och utmaningar. Därför har vi samlat in en så bred och representativ bild som möjligt där medlemsorganisationerna på olika sätt fått framföra sina perspektiv.

Analysen och rekommendationerna baseras dels på 15 djupintervjuer med medlemsorganisationer av olika storlek, intresseområden och förutsättningar. Vi har också tillsammans med Kantar-Sifo tagit fram och skickat ut en undersökning till samtliga medlemsförbund. Dessa har i sin tur skickat undersökningen vidare till distrikt och lokalföreningar. Enkäten besvarades av totalt 153 personer som är engagerade eller arbetar inom ungdomsrörelsen på nationell, regional och lokal nivå.

Vi har även använt statistik och kunskap som tidigare tagits fram av LSU som inkluderar bland annat vår årliga medlemsundersökning Ungdomsrörelsen i siffror (2015-2019), rapporterna Ungdomsrörelsen och segregation (2019) och (O)likheter – Rapport om minoritet och urfolk (2019).

Tillsammans utgör materialet en bred och djupgående inblick i ungdomsrörelsens verksamheter, förutsättningar och utmaningar och ger oss på så vis en klar bild över hur ungdomspolitik kan utvecklas och ge fler barn och unga bättre förutsättningar för att engagera sig inom civilsamhället.

Vi vill här passa på att tacka alla i ungdomsrörelsen som tagit sig tid att delta i underlaget till den här skrivelsen. Det är ni som är ungdomsrörelsen och det är ert arbete, era perspektiv, idéer och insikter som kommer få rörelsen att utvecklas och bli än starkare och viktigare.

UPPLÄGG

Rapporten inleds med en sammanfattning av de övergripande utmaningarna inom ungdomsrörelsen och en kort genomgång av de områden vi anser behöver utvecklas. Därefter följer analysen och LSU:s förslag. Utifrån materialet från intervjuer, Sifo-undersökningen och tidigare rapporter har vi kategoriserat ungdomsrörelsens utmaningar och våra rekommendationer under fem kategorier: inflytande, hat och hot, ekonomi och administration, psykisk ohälsa, och samordning och uppföljning.

2. SAMMANFATTNING

UNGDOMSRÖRELSEN

Sveriges ungdomsrörelse utgörs av fler än 700 000 barn och unga över hela Sverige. I rörelsen samlas barn och unga med olika bakgrund, kön, könsuttryck, utbildning, livserfarenheter, intressen, tro och åsikter. (se LSU 2019) Ungdomsrörelsen är en spegling av Sverige och enas under ett gemensamt mål: att barn och unga ska ha goda och jämlika förutsättningar att engagera sig inom vad de anser vara viktigt, roligt, intressant, givande och utvecklande.

Det är tveklöst så att ungas organisering leder till ett mer inkluderande och jämlikt samhälle. Genom att föra unga samman och ge dem en röst, ett syfte och en meningsfull tillvaro motverkar barns och ungas organisering segregation, utanförskap och diskriminering. Under rätt förutsättningar ger organisering unga möjlighet att ta makt över sina egna liv och över samhällsutvecklingen. Ungas organisering bidrar till att bryta åldersmaktsordningen och gör att politiken och samhället i större utsträckning beaktar och inkluderar barn- och ungas perspektiv, insikter och behov.

Civilsamhället är en demokratiskola för såväl medlemmar som engagerade och andra barn och unga som deltar i ungdomsrörelsens verksamheter. Ungdomsrörelsen är uppbyggd på demokratiska strukturer och demokratiska värden. Dessa genomsyrar all verksamhet och skapar förståelse för demokratins kraft, ger insyn i demokratiska processer och tillit till det demokratiska systemet. På så sätt skapar och stärker ungdomsrörelsen demokratin, varje dag.

Men ungdomsrörelsen ställer även krav på demokratin. En av ungdomsrörelsens viktigaste uppgifter är att agera röstbärare för de som ofta inte blir lyssnade till. För de saknar inflytande och makt. Ungdomsrörelsen granskar makten, kräver rättigheter och att barn och ungas perspektiv inkluderas i alla politiska processer.

Ungdomsrörelsen är också en skyddare av demokratin och den positiva freden, och en motvikt mot antidemokratiska krafter. Som fastslås i FN:s resolution 2250 är barn och unga viktiga aktörer för att skapa och upprätthålla fredliga samhällen. Det unga civilsamhället är uppbyggt på demokratisk grund och arbetar aktivt för inkluderande samhällen byggt på allas lika värde och rättigheter. Därigenom motverkar ungdomsrörelsen antidemokratiska krafter som försöker motarbeta dessa värden.

I den här skrivelsen lyfter LSU barn- och ungdomsorganisationers förutsättningar, utmaningar och positiva effekter för den enskilde individen, för gemenskapen och för samhället i stort. Barn- och ungdomsorganisationer har en enorm potential att göra skillnad på samhällets alla nivåer. Men den behöver rätt förutsättningar för att uppfylla sin potential. Och för detta krävs politisk handling och ekonomiska resurser. I den här skrivelsen ges LSU:s syn på hur sådan handling bör utformas och hur det ekonomiska stödet bör utvecklas.

SVERIGES UNGDOMSRÖRELSE:

**700 000 BARN
OCH UNGA**

DET KRYMPANDE UTRYMMET

De problem som lyfts och de lösningar som föreslås i den här skrivelsen kan i stora delar härledas till vad som brukar benämnas som krympande utrymme. Alltså fenomenet där civilsamhällets möjlighet att verka blir allt mer begränsat. Krympande utrymme har flera orsaker. Det handlar om bristande finansiering, ökade administrativa krav, påtvingad professionalisering, negativ stress, hat och hot, smutskastning, bristande demokratisk inkludering, misstänkliggörande och förminskning. Sammantaget leder det krympande utrymmet till att barn och unga inte inkluderas i samhällsdebatten, att deras möjligheter till demokratisk organisering minskar, att deras perspektiv inte tas tillvara och att demokratin försvagas.

När barn och unga inte inkluderas i tillräcklig utsträckning i demokratiska processer är det en förlust inte bara för att barn och unga som blir utan inflytande och delaktighet, utan också för

demokratin och samhället i stort. När barn och ungas perspektiv tas tillvara i politiska processer och beslut blir samhället bättre, rikare och skickar en signal att allas åsikter är värda lika mycket, oavsett ålder.

Det unga civilsamhällets krympande utrymme leder även till att redan svaga röster från utsatta grupper trängs undan. Genom ungdomsrörelsen har dessa möjlighet till inflytande och inkludering. Civilsamhället har unika möjligheter att nå ut till och organisera barn och unga i glesbygder och i socio-ekonomiskt utsatta områden, unga som rasifieras, minoriteter och urfolk, ensamkommande barn och unga, unga HBTQI-personer och andra grupper som ofta är särskilt utsatta och lever i olika former av utanförskap. I takt med att civilsamhällets utrymme krymper, krymper även dessa gruppers möjlighet att påverka och förändra sina förutsättningar.

REKOMMENDATIONER I KORTHET

Våra förslag för att bredda utrymmet och förbättra barn och ungas förutsättningar för organisering är inte kontroversiella utan är i stora delar överensstämmande med vad som föreskrivs i EU:s ungdomsmål och i Barnkonventionen och dess tredje tillägg. Våra förslag kan i breda drag sammanfattas i dessa punkter:

- **Ökat inflytande och deltagande i politiska processer**
- **Minskad administration**
- **Barn- och ungdomsperspektiv på alla nivåer**
- **Ökade ekonomiska medel och förenklade handläggningsprocesser**
- **Demokratiskt deltagande på barn och ungas villkor**
- **Ökat skydd från hat och hot**
- **Insatser för att motverka negativ stress och psykisk ohälsa**
- **Möjliggöra ökat deltagande, särskilt för särskilt utsatta**

3. ANALYS OCH REKOMMENDATIONER

INFLYTANDE

Både i intervjuer och i enkätundersökningen har barn- och ungdomsorganisationer uppgett att de bjuds in för att svara på remisser samt till möten och andra forum för att kunna påverka samhällsutvecklingen. I undersökningen från Kantar Sifo framkom att cirka 66 procent av barn- och ungdomsorganisationer har deltagit i politiska processer det senaste året. Däremot upplever organisationerna utmaningar i de olika stadierna i påverkansprocesserna. Dessa utmaningar är så pass betydande att de leder till demokratiskt underskott och att propositionens mål inte kan uppnås. Utmaningarna som försvårar barn- och ungdomsorganisationer möjligheter till inflytande uttrycks på olika sätt.

I enkätundersökningen uppger endast 25 procent att deras organisation i hög grad har möjlighet att påverka ungdomspolitiken på nationell och lokal/regional nivå. I de intervjuer vi har genomfört har intervjupersonerna uppgett att de har begränsade möjligheter att delta i politiska processer. Den mest förekommande anledningen är att politiska beslutsfattare inte anpassar sig efter barn och ungas villkor när det kommer till bokning av möten och deadline för inlämning av yttrandet. När det kommer till brist på anpassning menar intervjupersonerna att beslutsfattare oftast glömmer att unga organiserade är just barn och unga och deras arbete görs under fritid för att uppdraget är ideellt. Två konkreta exempel på detta är att möten bokas när organiserade unga har undervisning och att de upplever krav och förväntningar att de ska förstå och skriva byråkratisk svenska för att kunna läsa och skriva remisser.

De unga organiserade uppger även att det är för resurskrävande att delta i de politiska processerna som de bjuds in till. Med resurskrävande menar intervjupersonerna att de inte har tillräckligt med tid och ekonomiska resurser. När det gäller resurser i form av tid innebär det att tiden för att förbereda sig och tiden för att delta i politiska processer. Tid för att förbereda sig innebär att unga organiserade tvingas prioritera bort tiden som skulle ha kunnat gå till verksamhet för deltagare. Detta hänger ihop med att unga organiserade har brist på ekonomiska resurser för att dels

ha kvalificerad personal och dels skapa mer verksamhet som möjliggör för fler att bli aktiva i organisationen. En stor majoritet av barn- och ungdomsorganisationer anser att begränsade ekonomiska resurser är den största utmaningen för att kunna delta i politiska processer.

Många intervjupersonerna lyfter även att det är svårt att hitta vägar och forum för inflytande, på både nationellt och lokal/regional nivå. De menar bland annat att det tar tid för förtroendevalda att hitta nyckelpersoner i de politiska insatser och det krävs att organisationen har en etablerad kontaktperson inom de olika politiska insatserna. Genom intervjuerna har vi även sett att organisationerna har varierande upplevelser gällande kontakten med politiska beslutsfattare. Upplevelsen tycks bero av hur länge organisationen funnits och om organisationen har en moderorganisation eller har nära koppling till en vuxenorganisation. Organisationer som saknar möjligheter att delta i politiska processer är de organisationer som inte har varit verksamma längre än fem år och/eller saknar samarbeten med en vuxenorganisation.

Intervjupersonerna har även lyft att det är svårare att få möjlighet att delta i politiska processer på lokal och regional nivå. Detta beror på organisationen behöver ha en etablerad kontakt med en tjänstperson inom kommunen och regionen. Det krävs även att denna kontaktperson har engagemang, intresse och kunskap om det unga civilsamhället eller om sakfrågan för att kontakten ska kunna etableras och vara varaktig.

Möjligheterna till att få inflytande skiljer sig även mellan stad och landsbygd/glesbygd. Intervjupersonerna lyfter upp att det är lättare för de att kunna delta i politiska processer i storstäder men däremot är det svårare att vara aktiv organiserad på landsbygd/glesbygd om personer tillhör en minoritetsgrupp eller en särskild utsatt grupp. Men detta gäller inte om organisationen har en etablerad kontakt med en tjänsteperson i en mindre stad eller på landsbygd. Alltså, det unga civilsamhället är beroende av en vuxen aktör, antingen i civilsamhället eller inom den offentliga sektorn, för att kunna få möjlighet till inflytande.

En annan utmaning som framkommit i intervjuerna är att de flesta politiska besluten som påverkar unga och organisering fattas på nationell nivå. Detta innebär att barn- och ungdomsorganisationer behöver vara i Stockholm för möten med Regeringskansliet och myndigheter. Barn- och ungdomsorganisationer som inte har ett huvudkontor i Stockholm eller personal, är många gånger tvungna att prioritera bort möten med beslutsfattare på grund av det långa avståndet.

Inflytande på ungas villkor - ny maktutredning

Barn- och ungdomsorganisationer upplever att det är svårare för dem att kunna påverka samhällsutvecklingen på grund av de är unga. Flera av intervjupersoner lyfter att de upplever åldersdiskriminering. Det finns också en kunskapsunderskott av innebörden av åldersmaksordning i samhället. LSU anser därför en maktutredning behövs genomföras för att öka förståelsen av de olika maktrelationerna i samhället. Det svenska samhället har förändrats mycket sen 1990, sen den senaste maktutredningen avslutades. Sedan 1990 har vi haft en stor ekonomisk kris, ökad befolkning, ökad psykisk ohälsa, sämre möjligheter till sjukvård, ökad desinformation, olika kanaler att få information på grund av framväxten av sociala medier etc. Vi ser också ökad rasism i samhället och mer ifrågasättande av demokratin och demokratiska institutioner.

LSU anser att om vi har en ny maktutredning som genomförs i samråd med barn- och ungdomsorganisationer kan samhället få en ökad kunskap och förståelse av åldersmaksordningen för att kunna ta fram konkreta handlingsplaner för att stärka ungas möjligheter att ha makt över sina liv och ha inflytande över samhällsutvecklingen.

LSU föreslår:

- **En ny maktutredning som analyseras de olika maktordningarna i samhället, framförallt de utmaningar som unga möter på grund av åldersmaksordningen.**

Åldersrepresentation gör skillnad

Den ungdomspolitiska propositionen fastslår att alla statliga beslut och insatser ska ha ett ungdomsperspektiv. Vårt underlag visar att ungdomsperspektivet saknas i flera delar av politiska processer och att barn- och unga därigenom förvägras möjlighet till inflytande. LSU anser att orsaken till att ungdomsperspektivet fått begränsat samhälleligt utrymme och genomslag beror på att det finns låg representation av unga i beslutfattande instanser. Åldersrepresentation gör verklig skillnad för beslutsfattarnas handlingar. En bättre åldersrepresentation skulle både kunna stärka ungdomsperspektivet i politiken och minska det avstånd många ungdomars känner gentemot politiker och partipolitik. Demokratiutredningen 2014 fastslog att en sänkt rösträttsålder innebär en fördjupning av demokratin. För att unga ska ha makt över sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen behövs en sänkt rösträttsålder och valbarhet för att uppfylla de ungdomspolitiska målen.

Unga har redan vid åldern 16 år betydande civilrättslig handlingsförmåga. Vid 16 års ålder knyts viktiga bestämmelser som skattefrågor angående inkomstuppdelning inom familjen och arbetsmiljölagar angående minderårigas skydd i arbetslivet. Den som har fyllt 16 år får till exempel bestämma över sin arbetsinkomst och driva egen rörelse. Länder som Argentina, Bosnien-Hercegovina, Österrike och Brasilien har redan sänkt rösträttsåldern till 16 år. Dessutom är erfarenheterna från försök i kommuner i Norge goda. Där har man bland annat sett att en högre andel yngre politiker valts och att yngre förstagångsväljare i mycket större grad blev politiskt medvetna och engagerade i civilsamhället än de förstagångsväljare där rösträttsåldern är högre. Dessutom har ungdomsorganisationer fått ett mycket större inflytande i politiken i dessa norska kommuner. (SOU 2016:5 Demokratiutredningen)

LSU föreslår:

- Ändra rösträttsåldern och valbarheten till 16 år i allmänna val.

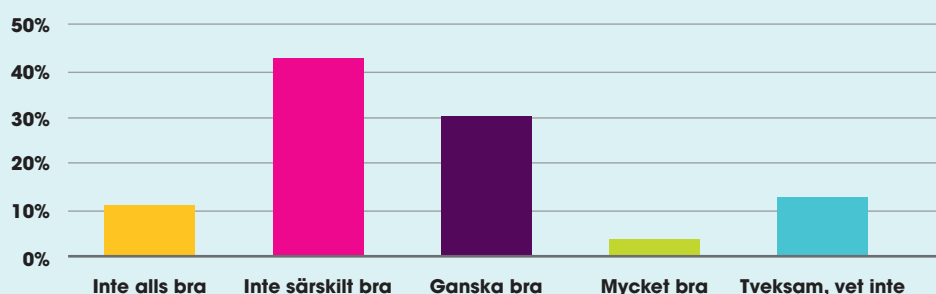
Öka ungas möjligheter till inflytande i politiska processer

Det finns två stora brister när det kommer till själva deltagande i den politiska processen. För det första har majoriteten av intervjupersonerna lyft att de bjuds in för sent till processerna eftersom de inte får möjlighet att sätta agendan. Detta medför att barn- och ungdomsorganisationer inte har möjlighet att lyfta sina perspektiv när det gäller sakfrågan.

Endast 41 procent av organisationerna som deltagit i politiska processer uppger att de i stor utsträckning har möjlighet att påverka innehållet i de politiska processer de deltar i. Mer än hälften har svarat att de inte alls eller i särskilt stor utsträckning har möjlighet att påverka processerna.

Den andra stora utmaningen är att barn- och ungdomsorganisationer inte får återkoppling efter deras deltagande i vare sig möten eller när de lämnar in remissvar. En av tre av organisationer anser återkoppling varit bra medan 53 procent anser återkopplingen inte varit särskilt bra eller inte alls bra. Intervjupersoner menar att de oftast inte får veta vad politiska beslutsfattarna tycker om deras förslag och ifall om eller hur förslaget tas vidare. Intervjupersonerna påpekar att de inte får uppföljning om nästkommande steg i processen utan upplever sig många gånger bli en punkt i politikernas checklista. Barn- och ungdomsorganisationer upplever sig därigenom som alibis för barn och ungdomars godkännande.

Återkoppling efter deltagande i politiska processer

Det förekommer allt för ofta att barn-och ungdomsorganisationer inte får återkoppling efter möten eller inlämnade skrivelser (till exempel remissvar) från beslutsfattare och inte heller någon motivering vad som ska hända med vad som diskuterats under möten eller framgår i remissvar. Många av intervjupersonerna lyfter att de blir tillfrågade utifrån de politiska beslutsfattarnas premisser och inte för deras kompetens eller för att representera en grupp i samhället.

LSU föreslår:

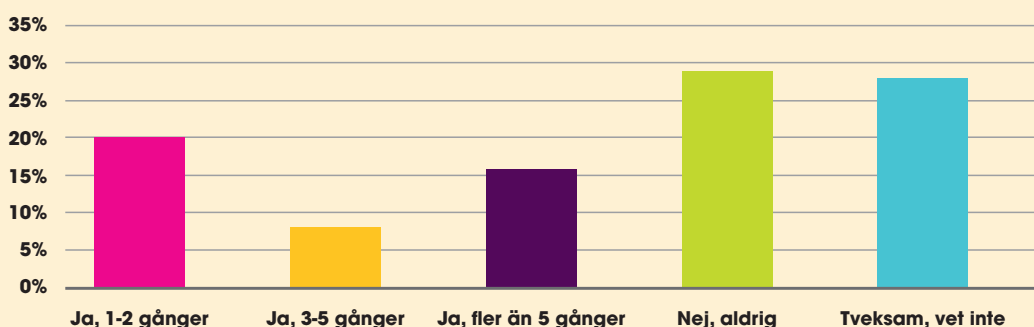
- Unga ska ha större möjligheter i agendasättande i politiska processer.
- Politiska samverkans- och beslutsprocesser bör anpassas efter barn- och ungdomsorganisationers behov.
- Unga ska få återkoppling och uppföljning av politiska processer.

HAT OCH HOT

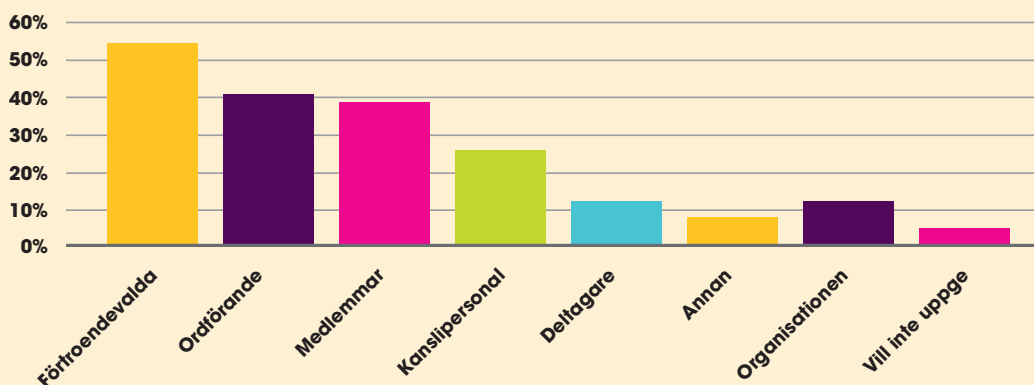
Hat och hot riktat mot ungdomsrörelsens organisationer och representanter har blivit allt vanligare. 44 procent av de svarande i vår Kantar-Sifo-undersökning uppger att de själva eller någon i deras organisation har blivit utsatt för hat, hot eller trakasserier kopplat till sitt engagemang. Av dessa uppger flest att detta förekommer i samband med inlägg på sociala medier (73%) följt av opinionsbildning i media (53%) och demonstrationer/offentliga framträdanden (39%). 27 procent svarar att hat, hot och trakasserier har förekommit under fysiska medlemsaktiviteter.

Har du eller någon i din organisation blivit utsatt för hat, hot eller trakasserier kopplat till verksamheten?

Förtroendevalda är de som i störst utsträckning blir utsatta för hat, hot eller trakasserier. Ordförande och medlemmar utsätts också i hög grad enligt många organisationer. Tolv procent uppger att det inte är en specifik person utan organisationen som helhet som blivit utsatt.

Vem/ vilka blir utsatta?

Typen av hat, hot eller trakasserier som riktats mot personer inom organisationerna är främst grundade på ideologiska skäl (53%) och rasism (52%). Mellan 32–38 procent svarar att det även handlar om sexism, åldersdiskriminering och homofobi. Knappt två av tio svarar att det är baserade på religiös grund (18%) och transfobi (18%), åtta procent svarar funkofobi.

Konsekvenser av hat och hot

Utbredningen och allvaret i det hat och hot som riktas mot ungdomsrörelsen och dess representanter är skrämmande och visar att barn och ungas fria demokratiska organisering är hotad av krafter som

vill tysta dem. Tyvärr har de i vissa fall också lyckats. 14 procent har avstått från att genomföra aktiviteter på grund av risk för att bli utsatt. Det handlar enligt Kantar-Sifo-undersökningen bland annat om inställd medverkan under Almedalsveckan, uteblivna inlägg och debattartiklar i media och deltagande på mässor och event.

I intervjuerna med våra medlemsorganisationer vittnas om liknande konsekvenser. Organisationer avstår helt från att debattera vissa frågor av rädsla för att bli utsatta. Andra har tvingats ta fram nya rutiner och implementera ett rigoröst säkerhetsarbete inom organisationer. Det är vanligt att organisationer inte längre utannonserar sina mötesplatser offentligt. Många går aldrig till och från aktiviteter ensamma. En organisation beskriver hur de har dragit sig tillbaka från det offentliga och har blivit mer inåtvända till följd av hat och hot. Hatet och hoten har alltså blivit en del av demokratiskt organiserade barn och ungas vardag och något de ständigt måste förhålla sig till och arbeta utifrån.

Samtidigt är det svårt att mäta den fulla vidden av konsekvenserna av hat och hot. Vi vet inte hur många som avstår från att engagera sig på grund av risken för hat och hot. Inte heller hur många som väljer bort förtroendeuppdrag eller slutar med sitt engagemang. Upplevelserna hos dem som helt tystas och avskräcks får vi tyvärr aldrig fram. I intervjuerna framkommer dock att många är tveksamma till att ta offentliga uppdrag inom ungdomsrörelsen och att det är otroligt tärande och många gånger obehagligt att gång på gång bli utsatt för hat och hot. Flera av de intervjuade varnar för risken om självzensur och en ovilja att tala om frågor som de vet brukar leda till hat och hot.

Genom intervjuerna har vi sett hur många av de intervjuade som utsätts för hat och hot tycks normalisera påhopp. De utsatta skapar individuella hierarkier för vad de kan acceptera utan att rapportera hoten och hatet vidare. Hat och hot som handlar om till exempel sexism och ideologi hamnar längre ner medan rasism oftare skapar starkare känslor hos mottagaren. De intervjuade berättar att de helt enkelt "stänger av" för att alls klara av att hantera utsattheten. Ytterst få av de vi pratat med polisanmäler hat och hot, trots att de vet att de "borde göra det". Deras erfarenhet är att polisanmälan sällan leder någonstans. Vanligtvis försöker de utsatta ignorera kommentarerna. Flera av de vi pratat med har tvingats acceptera situationen som något som följer med uppdraget.

Ta hotet på allvar

Trots att hat och hot mot ungdomsrörelsen är utbrett och allvarligt är det lite som görs för att motverka utvecklingen. I den statliga utredningen "Till det fria ordets försvar", som drar upp riktlinjerna för arbetet mot hat och hot, nämns inte ideella och förtroendevalda som en särskilt utsatt grupp. Detta trots civilsamhällets avgörande roll som demokratibärare och maktgranskare och trots utbredningen av hat, hot och trakasserier som riktas mot dess representanter.

Hat och hot riktat mot unga engagerade är särskilt allvarligt eftersom det riskerar att avskräcka barn och unga från att organisera sig. Sannolikt kommer det även påverka deras benägenhet att engagera sig även i framtiden. Om Regeringen är allvarlig i sin ambition att öka ungas representation i folkvalda församlingar måste organiserade barn och unga skyddas från hat och hot. Vidare är kunskapen om hat och hot riktat mot unga demokratibärare bristfällig. För att effektiva och välriktade insatser ska kunna göras behöver kunskapen om vem som utsätts, vilka som utsätter och vilka konsekvenser det har för ungas engagemang utredas grundligt.

LSU föreslår:

- "Till det fria ordets försvar" ska kompletteras med en del om civilsamhället för att få en bättre förståelse av situationen och tillsätta lämpliga resurser. Ungdomsrörelsen behöver inkluderas i utredningar, åtgärder och politiska processer som rör hat och hot. De åtgärder som idag riktas mot stärkt skydd av folkvalda politiker, konstnärer och journalister behöver alltså även innefatta ungdomsrörelsens representanter och organisationer.
- Det behövs resurser för att stärka kompetensen inom polis och andra rättsinstanser för att utreda brott mot ideellt engagerade. Det finns behov av ett ökad barn- och ungdomsfokus och analys inom rättsväsendet.

Utsatta grupper är särskilt utsatta

Som vår Kantar-Sifo-undersökning visar är redan utsatta grupper särskilt drabbade av hat och hot. Alltså engagerade som rasifieras, identifierar sig som HBTQI eller har funktionsnedsättningar. Inom ungdomsrörelsen får dessa grupper möjlighet att förmedla sina perspektiv, bedriva påverkansarbete och inkluderas i sammanhang efter deras behov, förutsättningar och villkor. Samhället måste ta ett särskilt ansvar för att skydda dessa gruppers möjlighet att organisera sig utan risk för hat, hot och våld.

LSU föreslår:

- Ett särskilt behov av skydd, stöd och resurser för unga som engagerar sig i frågor som rör antirasism, främlingsfientlighet, funkofobi, minoriteter och urfolks rättigheter samt HBTQI-personers rättigheter.

Konsekvenser för ungdomsrörelsen

Också på organisationsnivå är konsekvenserna stora. Organisationer lägger ner mycket resurser på att ta fram handlingsplaner, strategier och rutiner för att hantera det växande hotet. För många organisationer krävs grundlig planering inför i princip varje aktivitet och sammankomst. Mer tid och energi behöver också läggas på att moderera i sociala medier och ta bort hat och hot. Sammantaget leder detta till ökade kostnader för organisationerna och att mindre resurser kan läggas på verksamhet. För att säkra det unga civilsamhällets roll som demokratibärare och stärka ungas möjligheter att organisera sig behövs särskilda resurser för att kompensera de ytterligare kostnaderna som det växande hatet och hotet innebär.

LSU föreslår:

- Att ungdomsrörelsen ges mer resurser att internt bygga upp sitt säkerhetsarbete. De medel som Kammarkollegiet delar ut för ändamålet är knappa och behöver utökas. Kraven för att kunna söka kammarkollegiets medel behöver också ses över så att de lättare når barn- och ungdomsorganisationer. Vi ser också ett behov av att tydliggöra kommunikationen av att medlen finns, hur de söks och vilka kriterierna är.

Vuxna som hatar barn och unga

I intervjuerna framkommer att profilerade folkvalda politiker med stark närvaro och inlyftande på sociala medier är en stor källa till hat och hot mot barn- och ungdomsorganisationer och deras representanter. Antingen direkt genom hat och hot i egna inlägg och kommentarer på sociala medier. Eller indirekt när deras kommentarer och inlägg uppivlar följare till hat och hot mot barn- och ungdomsorganisationer och dess företrädare. Det är allvarligt att vuxna folkvalda politikernas agerande skadar unga demokratibärare och vi vill se att insatser görs för att motverka detta.

LSU föreslår:

- **Insatser för att kompetensutveckla folkvalda politiker i redaktörskap och i ansvarstagande på nätet.**

EKONOMI OCH ADMINISTRATION

I en tid då föreningsformen ofta beskrivs som förlegad, och unga utmålas som individualistiska och oengagerade är det glädjande att konstatera att utvecklingen de senaste 20 åren inneburit att de organisationer som får statsbidrag av MUCF vuxit med fler än 100 000 medlemmar och antalet organisationer som uppnår kraven för statsbidrag idag är 25 fler än för 20 år sedan. Dessvärre har det statliga ekonomiska stödet till barn och ungdomsorganisationer inte följt med i utvecklingen.

Sedan 2011, då stödet till barn- och ungdomsorganisationer lades om, har det totala statsbidraget minskat med 625 843 kronor. Inkluderad inflationen, som under perioden uppgår till fem procent, är minskningen än större. Under samma period har antalet bidragsgrundande medlemmar ökat med nästan 82 000 barn och unga. Bidraget per medlem har därigenom minskat med 43 kronor. Idag är det alltså fler organisationer och fler engagerade barn och unga som ska dela på en mindre pott pengar.

Ungdomsrörelsens ansträngda ekonomiska situation framträder tydligt i undersökningen från Kantar-SIFO. Över hälften av de svarande anger ökat ekonomiskt stöd som den enskilt viktigaste faktorn för att förbättra barn- och ungas möjlighet att organisera sig. Vidare uppger 73 procent

att begränsade ekonomiska resurser är en av organisationens största utmaningar.

I intervjuerna med våra medlemsorganisationer och i tidigare rapporter från LSU har det framkommit att det minskande statsbidraget medför stora begränsningar för ungdomsrörelsens möjligheter att bedriva verksamhet, att bredda sin verksamhet till nya målgrupper och områden, och för barn och ungas möjlighet att organisera sig demokratiskt. I LSU:s medlemsundersökning från 2019 uppgav 80 procent att det minskade statsbidraget leder till ökad stress bland personal och ideella, vilket förstas medför stora konsekvenser för ungas förutsättningar att organisera sig, både på lång och kort sikt. (LSU 2019)

Höj statsbidraget

De fria medlen som statsbidraget innebär är den viktigaste finansieringskällan för över 65 procent av LSU:s medlemsorganisationer. Statsbidragets minskning slår således hårt mot den stora majoriteten av Sveriges barn- och ungdomsorganisationer. Förutom det ofta avgörande ekonomiska tillskottet som statsbidraget utgör har det även andra fördelar jämfört med andra finansieringsformer. Statsbidraget är ett organisationsbidrag vilket innebär att det präglas av högre grad av frihet jämfört med till exempel projektbidrag.

¹ 2018 hade de organisationer som beviljades statsbidrag av MUCF i genomsnitt 5941 medlemmar. Den genomsnittliga statsbidraget per organisation var alltså 255 000 kronor lägre 2018 jämfört med 2011.

Friheten att disponera bidraget efter eget skön är en grundförutsättning för att civilsamhället ska kunna forma och utveckla verksamhet utifrån medlemmarnas idéer och intressen, snare än utifrån projektbeskrivningar och förutbestämda kvantitativa mål. Statsbidraget ger ungdomsrörelsen förutsättningar att expandera sin verksamhet till nya, historiskt mer svårnådda målgrupper och områden.

Statsbidraget ger en finansiell trygghet och en frihet som andra finansieringsformer ofta saknar. De fria medlen tillåter ungdomsrörelsen att förbli utforskande och snabbriktig. Det ger barn och ungdomsorganisationer möjlighet att ställa om verksamhet och aktiviteter för att anpassas till nya samhälleliga utmaningar och till målgruppernas behov och önskemål.

Vidare är det statsbidraget som många gånger möjliggör för ungdomsrörelsen att vara en demokratiskt påverkansaktör och maktgranskare. I takt med att de fria medlen blivit allt mer begränsade har också ungdomsrörelsens möjlighet att bedriva politiskt påverkansarbete begränsats. Projektmedel tillåter sällan eller aldrig utrymme för påverkansarbete. Förskjutningen mot ökat projektberoende slår därför hårt mot ungdomsrörelsens centrala roll i politiska processer och som demokratibärare.

För en stabil, utforskande, delaktig, inflytelserik och fri ungdomsrörelse är statsbidraget, enligt LSU:s mening, helt avgörande.

LSU föreslår:

- **Bidraget som årligen fördelas som organisationsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer bör fördubblas.**

Anpassa statsbidraget

I underlaget till den här skrivelsen har det framkommit att det finns administrativa problem och hinder kopplade till offentliga bidrag som begränsar ungdomsrörelsens möjligheter att bedriva verksamhet.

I intervjuerna, i enkätundersökningen och i tidigare rapporten från LSU framkommer att de administrativa kraven på barn- och ungdomsorganisationer blivit allt hårdare. I enkätundersökningen uppger 55 procent att de administrativa kraven från offentliga bidragsgivare begränsar organisationens möjlighet att utföra sitt uppdrag. 68 procent menar att en ganska eller en mycket stor del av organisationens resurser används för att söka ekonomiska medel.

I intervjuerna framkommer att de ökade administrativa kraven från offentliga bidragsgivare så som MUCF, kommuner och regioner medför att ekonomiska resurser måste läggas på administration istället för att ordna aktiviteter eller bedriva politiskt påverkansarbete. En organisation beskriver de administrativa kraven som ett effektivt sätt att döda ungas engagemang. Enligt flera intervjupersoner leder de administrativa kraven till att barn- och unga drar sig från att engagera sig i förenings- och distriktsstyrelser.

Vidare uppger flera av de intervjuade att de skärpta kraven på redovisning, uppföljning och kontroll leder till en påtvingad professionalisering av ungdomsrörelsen. Professionaliseringen skapar ojämlikhet mellan de stora organisationer som har möjlighet att anställa administrativ personal, och de som inte har det. För de mindre organisationerna innebär de administrativa kraven en stor börda för de

ideellt engagerade och skapar höga kunskapströsklar för att påbörja engagemang. Stora organisationer å andra sidan tvingas lägga mycket resurser på administrativ personal. Resurser som annars hade kunnat gå direkt till verksamhet.

Det unika och det fantastiska med ungdomsrörelsen är att den drivs för och av barn och unga. De administrativa kraven som ställs på och den stöd som ges ungdomsrörelsen måste anpassas efter barn och ungas förutsättningar och uppmuntra dem att uppta och fortsätta sitt engagemang.

LSU föreslår:

- Att reglering och lagstiftning ska underlätta barn och ungdomars självständiga och fria organisering.
- Att stödet till barn- och ungdomsorganisationer utvecklas under ansökningsförandet hos MUCF och andra offentlig bidragsgivare. MUCF och andra offentliga bidragsgivare bör bli bättre på att kontinuerligt stötta och underlätta dessa processer. Mindre organisationers begränsade resurser bör här tas i särskilt beaktande.
- Att allt offentligt bidrag bör anpassas efter barn- och ungdomsorganisationernas verksamhetsår. Beslut om statsbidrag kommer ofta sent under verksamhetsåret. Flera organisationer tvingas därför lägga två budgetar beroende på utfall. Detta skapar otrygghet och bidrar till extra administration

Ungdomsrörelsens legitimitet

Många gånger har de ökade kraven legitimerats genom påståenden om ungdomsrörelsens sviktande legitimitet. Att de resurser som tilldelas barn- och ungdomsorganisationer inte går till rätt saker och att ökad kontroll och insyn är nödvändigt för att upprätthålla ungdomsrörelsens legitimitet. Likdanande argumentation för att rättfärdiga ökad kontroll och hårdare regler har använts tidigare, till exempel inom LSS (se Altermark 2017). LSU menar att det är olyckligt att Regeringen och andra politiska beslutsfattare har valt att lyssna till de fåtal röster som aktivt smutskastar och ritar misstroende mot ungdomsrörelsen. Det finns inget som tyder på att de medel som går till ungdomsrörelsen skulle användas på ett felaktigt sätt eller att vår legitimitet skulle vara brett ifrågasatt. De särskilda kontroller och strängare regelverk som redan implementeras och som föreslås i bland annat Demokrativillkorsutredningen är därför missriktade och skadar barn- och ungdomsorganisationers möjlighet att bedriva verksamhet.

Bankdirektiv

Flera organisationer har tagit upp problem kopplade till de nya bankdirekten. Bankdirektiven innebär ytterligare administrativa hinder som försvårar särskilt lokal och regional organisering. De hårdare bankdirektiven har medfört problem med huvudmannaskap för organisationer som ska starta upp nya föreningar och distrikt eller där föreningar och distrikt byter styrelse och således huvudman. Enligt de intervjuade organisationerna medför de hårdare kraven stor administrativ börda för lokalt och regionalt engagerade som många gånger har begränsade kunskaper och resurser för att hantera kraven. Många gånger är processen med att få ny huvudman godkänd utdragen vilket leder till att nya föreningar inte kommer igång med verksamhet eller att den nya styrelsen blir handlingsförlamad i väntan på bankens besked.

LSU föreslår:

- Att bankdirektiven ses över för att underlätta skapandet av nya föreningar och för nya förtroendevalda att ta del i styrelser och överta ekonomiskt huvudmannaskap. Särskilt hänsyn måste här tas till barn och ungas förutsättningar.

Ett flerårigt statsbidrag

Statsbidraget från MUCF är det viktigaste inkomstkällan för majoriteten av LSU:s medlemsorganisationer. För många är statsbidraget helt avgörande för organisationens vara eller inte vara. Mycket tid och resurser läggs ner årligen för att söka bidraget, anpassa organisationen efter MUCF:s krav och planera verksamhet det kommande året. Det finns dock en stor oro bland många organisationer inom ungdomsrörelsen huruvida statsbidraget kommer beviljas. Eftersom statsbidraget utreds och utbetalas årligen är detta en ständigt överhängande stress som även medför en betydande administrativ börda för ungdomsrörelsen.

Genom att låta statsbidraget betalas ut över flera år kan organisationer planera sin verksamhet mer långsiktigt och får möjlighet att skapa stabila strukturer, bygga upp verksamheter som håller över tid och minska den finansiella stressen.

Detta skulle bland annat ge organisationer bättre förutsättningar nå ut med verksamhet och skapa lokalföreningar för nya målgrupper och i nya områden. Ett mer långsiktigt bidraget hade öppnat upp för mer strategiskt arbete och att skapa verksamhet som kommer fler till dels och som håller bättre över tid.

LSU föreslår:

- MUCF:s statsbidrag bör bli mer långsiktigt och betalas ut över åtminstone två år.

Barn under sex år

LSU och våra medlemsorganisationer menar att MUCF:s regler behöver anpassas till barn- och ungdomsorganisationers målgrupper. De nuvarande reglerna gör gällande att 60 procent av en förenings medlemmar ska vara mellan 6–25 år. Medlemmar utanför spannet är inte bidragsgrundande och kan göra att organisationen inte når kraven för statsbidrag. Det är olyckligt att regelverket därigenom avskräcker barn- och ungdomsorganisationer från att ha barn under sex år som medlemmar. Alla barn är välkomna inom ungdomsrörelsen och deras perspektiv, intressen och idéer tas däri på allvar och bidrar till utvecklingen av rörelsen. Även det offentliga bör agera därefter. Att det nuvarande regelverket motverkar medlemskap av barn under sex år är problematiskt. Det sänder ut signaler om att barns föreningsmedlemskap inte är viktigt och det påverkar många organisationers möjlighet att uppnå kraven för statsbidrag.

LSU föreslår:

- Att barn under sex år undantas från andelen bidragsgrundande medlemmar.

Offentliga projektmedel

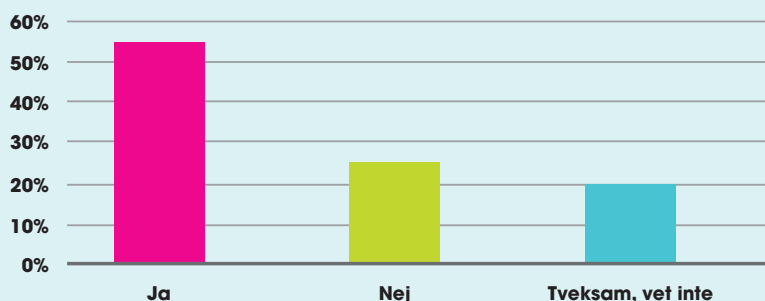
Det minskade statsbidraget medför att allt fler organisationer söker alternativa finansieringskällor. Särskilt genom kortvariga projekt. I intervjuerna uttrycks hur sökandet av projektmedel blir en ofrånkomlig ond spiral: I spiralen skapas alltså ett behov av att ständigt söka nya medel för att upprätthålla verksamheten och skapa värde för målgruppen. De kortvariga projekten skapar därigenom en ohälsosam situation för många barn- och ungdomsorganisationer som ökar den administrativa bördan och skapar en ständig ekonomisk oro för hur organisationen ska finansiera verksamhet.

För att söka projektmedel krävs många gånger rigorös förberedelse. Projektförslaget ska budgeteras, offerter ska sammanställas och den organisatoriska planeringen ska finnas på plats. Samtidigt ska föregående projekt genomföras enligt planen och avrapporteras. Om det nya projektet blir godkänt ska det genomföras och avrapporteras samtidigt som nya projektmedel måste sökas inför nästa period.

Det ökade projektberoendet spär även på professionaliseringen av ungdomsrörelsen och skapar en skadlig konkurrens mellan organisationer. De större organisationerna som har möjlighet att anställa personal för att söka projekt och hantera administrationen kopplad till dessa får större möjligheter att få projekt godkända och kan därigenom fortsätta bygga upp kompetens och resurser för att effektivt söka projektmedel. Mindre organisationer drivna av barn och unga saknar i många fall kompetens och resurser för att söka projektmedel. Därigenom ökar klyftan mellan de som har och inte har resurser. Professionaliseringen och projektberoendet skapar således ojämlika förutsättningar för organisering inom ungdomsrörelsen som särskilt missgynnar mindre organisationer och i längden skadar ungas möjlighet att organisera sig fritt och självständigt.

I intervjuerna har många påtalat att det krävs mycket arbete och kunskap för att söka projektmedel. För många organisationer medför det en stor risk att prioritera projektansökan. De intervjuade önskar en närmare personlig kontakt med handläggare hos offentliga projektbidragsgivare som kan vara behjälpliga i ansökningsförfarandet. Många efterfrågar någon att "bolla" idéer med istället för att gå igenom hela ansökningsprocessen och sedan bara få ett nej tillbaka. Det övergripande syftet med stöd och samverkan med det unga civilsamhället bör vara att stärka och underlätta barn- och ungas organisering, snarare än att strikt följa byråkratiska mallar och procedurer.

Är de administrativa kraven från offentliga bidragsgivare begränsande?

LSU föreslår:

- Att ansvariga myndigheter utreder hur stödet till barn- och ungdomsorganisationer kan utvecklas för att bättre anpassas efter barn- och ungdomsorganisationers förutsättningar och att ta fram riktlinjer till kommuner och regioner i hur de kan göra detsamma.
- Att Arvsfonden ska kunna ge förhandsbesked för att minska osäkerhet och att organisationer lägger ner stora mängder tid och resurser på projektansökningar som inte kommer gå igenom.
- Att Arvsfonden måste implementera förflyttningen från kravet om "nyskapande"- till "utvecklande" verksamhet som angavs i Arvsfundsutredningen. Det är finns en stor skillnad mellan dessa två begrepp och för att möjliggöra långsiktiga projektsatsningar bör Arvsfondens implementering även i praktiken följa utredningens förslag.
- En öronmärkt del av Arvsfondens medel ska gå till barn- och ungdomsorganisationer.

Utjämnade lokala och regionala skillnader

I vårt intervjuunderlag har det framkommit att kommunala och regionala regler och strukturer för att stödja barn- och ungdomsorganisationer varierar kraftigt. Detta stämmer väl överens med resultaten från MUCF:s studie Fokus 19 (2019, s.83) som visar att kommunernas arbete med att stödja och inkludera unga skiljer sig åt och är olika väl utvecklat. Det finns stora skillnader mellan kommuner och regioners ambitionsnivå vad gäller att stödja och inkludera barn- och ungdomsorganisationer.

I intervjuerna framkommer att regel- och strukturskillnaderna kopplade till bland annat nivåer av ekonomiskt stöd till barn- och ungdomsorganisationer, där vissa kommuner och regioner beskrivs dela ut relativt generösa bidrag för att stötta den lokala civilsamhället medan andra är betydligt mer restriktiva. Andra regionala och kommunala skillnader avser till exempel bidragsgrundande ålder, administrativa krav och regler för användning av offentliga lokaler.

Sammantalet försvårar de kommunala och regionala skillnaderna det unga civilsamhällets möjligheter att etablera sig och verka. Skillnaderna gör det svårt för nationella förbund att hjälpa och stödja sina medlemsföreningar vilket ökar den administrativa bördan, både för den enskilda lokal föreningen men också för nationella förbund. De bidrar även till att skapa geografiska ojämlika förutsättningar för barn och ungas organisering.

LSU föreslår:

- Att lokala och regionala skillnader vad gäller stöd, krav och regelverk kring barn- och ungdomsorganisationer granskas och att handling tas för att utjämnade skillnaderna.

Mötesplatser

En viktig del för att möta de ungdomspolitiska målen och för att göra möjligheterna för barn och ungas engagemang över hela landet är att utöka tillgången till lokaler och mötesplatser. Lokal och mötesplatser är många gånger helt avgörande för att skapa och bibehålla engagemang på lokal nivå. Lokaler skapar naturliga forum där barn och unga kan samlas för att planera och utföra aktiviteter på sina villkor och under förhållande som passar dem.

Idag skiljer sig tillgången åt väldigt mycket mellan olika kommuner och mellan olika organisationer. Ett fåtal stora och äldre organisationer uppger att de har god tillgång till lokaler och mötesplatser, vilka ofta ägs av organisationen själv eller dess vuxenorganisation. Men för mindre och nyare organisationer är situationen ofta en annan. Dessa är inte sällan beroende av kommunala lokaler för att bedriva verksamhet. Och enligt vårt underlag skiljer sig tillgången till dessa åt kraftigt mellan olika kommuner. Vissa kommuner tillåter inte upplåtelse av lokaler till civilsamhällsorganisationer, medan andra gör det. I många kommuner är tillgängliga lokaler illa anpassade efter organisationernas behov och förutsättningar.

LSU:s bild är att det unga civilsamhällets tillgång till lokaler behöver utvecklas och att de kommunala reglerna behöver ses över och harmoniseras. Därigenom hade villkoren för barn och ungas organisering blivit mer jämlika och inte som nu, slagit hårdast mot utsatta grupper och barn och unga som lever i trångboddhet och saknar möjlighet samlas i hemmet eller i för dem otrygga offentliga miljöer. Långsiktig tillgång till trygga lokaler och mötesplatser är av särskild vikt för utsatta barn och unga som i övriga samhället upplever hat, hot, diskriminering och trakasserier. För dessa grupper innebär fasta lokaler ett tryggt rum där de kan delta på sina egna förutsättningar och möta andra i samma situation, utan att riskera utsatthet.

LSU föreslår:

- **Att kommuners regelverk kring lokalupplåtelse harmoniseras för att underlätta för barn och ungas organisering.**
- **Att lokaler och mötesplatser bättre anpassas efter barn- och ungdomsorganisationers förutsättningar och behov.**
- **Att kommuner särskilt beaktar behoven och förutsättningarna för organiserade barn och unga som är särskilt utsatta för diskriminering, utanförskap, trakasserier, hat och hot, och rasism.**

UNGAS ORGANISERING OCH PSYKISK OHÄLSA

Detta avsnitt är framförallt baserat på resultaten från LSU:s projektet Hållbart Engagemang och Ledarskap. Projektet har under 2017 och 2019 gett Kantar Sifo uppdraget att genomföra kvantitativa undersökningar för att ta reda på förutsättningar för ett hållbart engagemang och ledarskap i ungdomsorganisationer. En del av uppdraget var även att mäta psykiska ohälsan, negativ stress och utbrändhet inom det unga civilsamhället.

Resultaten från båda undersökningarna visar att en stor majoritet av förtroendevalda brinner för sitt uppdrag och organisering. Däremot sätter 33 procent av förtroendevalda för höga krav på sig själva och endast 27 procent får tillräcklig med återhämtning från sitt uppdrag. De unga förtroendevalda känner även höga krav och förväntningar på att vara tillgänglig för interna och externa kontakter. De kvantitativa undersökningarna visar att den psykiska ohälsa som beror på själva organisering har minskat sen 2017. Detta tycks vara en följd av att det finns ökad kunskap om psykisk ohälsa bland unga organiserade och fler organisationer har hittat olika strategier för att hantera stress och utmattning. (LSU 2019). Även om attityd och kunskap kring psykisk ohälsa bland unga har förbättrats kvarstår stora problem.

I både intervjuerna och i LSU:s rapporter har det framkommit att den psykisk ohälsa inom unga civilsamhället är framförallt kopplad till strukturerna i samhället och det är inte just organiseringen som är anledningen till att unga upplever stress och utmattning. Bland annat upplever 66 procent av förtroendevalda att de inte har en bra balans mellan sitt uppdrag och övrig fritid. Intervjupersonerna lyfter att de upplever press och stress av att klara skolan, vilket gör det svårt för dem att hinna ha en fritid och kunna vara aktiv i sin organisation. Detta tyder på att unga som är aktiva i en organisation upplever överbelastning med att hinna med både uppdraget och krav från studier för att skapa en meningsfull fritid.

Särskilda utsatta grupper upplever i hög grad psykiska ohälsa på grund av rasism och diskriminering. Dessa grupper utgörs av personer som har erfarenhet av asylprocessen, HBTQI-personer, personer som har funktionsvariation och personer som tillhör en minoritetsgrupp. Organiserade som har erfarenhet av asylprocessen mår allt sämre på grund av restriktiv asyllagstiftning och oro till följd av risk att bli utvisad. Unga HBTQI-personer upplever oro och rädsla av att organisera sig på grund av rädslan att vara öppen med sin läggning, ens pronomenen eller ens definition. Organiserade som tillhör minoritetsgrupper (inkluderad nationella minoriteter) upplever stress på grund av press att ständigt vara företrädare för sin gruppstillhörighet och besvara på frågor som kräver förklaring på deras existens. När unga organiserade från utsatta grupper söker vård saknar de oftast stöd eftersom det finns brist på kulturell kompetens bland sjukvårdspersonal. Förutom ovanstående faktorer är den psykiska ohälsan bland utsatta grupper starkt kopplad till ökat hat och hot.

Konsekvenser av psykisk ohälsa

Det unga civilsamhället försöker på olika sätt förbygga den ökade psykiska ohälsan genom att skapa verksamheter såsom samtalsgrupper och fysiska aktiviteter för deltagare och ledare. Ungas organisering för en meningsfull fritid får större betydelse i en tid av oro över samhällsutveckling och upplevd ökad press. Att delta i lokala och nationella aktiviteter blir än mer viktigt för en känsla av gemenskap och sammanhang. Flera organisationer vittnar om otillräcklig kapacitet för att möta upp behoven. Intervjupersonerna lyfter bland annat att många barn- och ungdomsorganisationer träffar barn som far illa men de har inte resurserna för att ge stöd till de barn som deltar i verksamheterna. En av intervju-

personerna lyfter att det inte finns handledningsmöjligheter för unga som är aktiva i civilsamhället. Detta leder i första hand att anställda och förtroendevalda drabbas av höga arbetstoppar. Därefter leder det till att brist eller färre verksamhet för deltagare som behöver meningsfull fritid och stöd i vardagen.

LSU föreslår:

- En långsiktig nationell strategi för att minska psykisk ohälsa bland barn och unga. Strategin ska syfta till att skapa konkreta åtgärder för att höja ungas motståndskraft mot psykisk ohälsa genom att bland annat lyfta fram hälsofrämjande åtgärder i ungas vardagsmiljö.
- Mer forskning kring minoritetstress och dess inverkan på minoritetsgrupper. Åtgärder och strategier för att förebygga ungas psykiska ohälsa ska alltid utgå från intersektionellt perspektiv.
- Öka gemensamma utbildningsinsatser och fortsatt dialog mellan civilsamhället, forskare och offentlig sektor för att bryta bryt stigma kring psykisk ohälsa.

Vikten av icke-formellt lärande

Det icke-formella lärande som sker inom barn- och ungdomsorganisationer är en viktig resurs för samhället. Det unga civilsamhället är utbildande och folkbildande aktörer som bidrar till ungas utveckling. Genom engagemang och organisering får unga stärkt självförtroende, kompetens inom en bredd av områden och utvecklas som individer och ledare. Unga organiserade upplever idag att det formella lärande är krävande och ställer sig mot det icke-formella lärande som fås genom organisering. Många väljer att avsluta eller aldrig påbörja ett engagemang för att fokusera på studierna. LSU ser en oro att unga organiserade inte hinner med att fullfölja deras uppdrag på grund av press och krav från skolan. Därför anser LSU att det behövs samhällsförändring kring synen på ungas organisering.

Den individuella utvecklingen som fås genom det icke-formella lärandet i det unga civilsamhället behöver erkännas och värderas högre. Den svenska staten behöver ta tillvara på föreningskunskap och demokratisering som sker via ungdomsrörelsens verksamheter och aktiviteter. Den formella utbildningen har idag ett högre erkännande vilket har skapat stress och oro över studier och framtidsutsikter bland unga organiserade. LSU anser att dessa typer av lärandet inte ska ställas mot varandra. De ska istället kombineras och detta kan endast göras när det icke-formella lärandet får ett erkännande.

LSU föreslår:

- Icke-formellt lärande som kommer från organisering ska valideras och anses som en formell merit.

GENOMFÖRANDE OCH UPPFÖLJNING

Samordning och ansvar

Ungdomspolitiken är i sin utformning sektorsövergripande. Barn och unga finns i alla delar av samhället och påverkas av politiska beslut på alla nivåer. De mål som presenteras i det ungdomspolitiska handlingsprogrammet måste reflektera detta. Det krävs därför en tydlig samordning och koordination mellan myndigheter och andra instanser för att ungdomspolitiken också i praktiken ska bli sektorsövergripande. Regeringen bör förtydliga myndigheternas ansvar att bidra till de ungdomspolitiska målen och handlingsprogrammet genomförande samt systematiskt återrapportera effekterna av insatserna till Regeringen.

En avgörande faktor för att de ungdomspolitiska målen ska uppnås är enligt LSU att tydliga indikatorer och undermål formuleras. Handlingsprogrammet är ett viktigt verktyg för detta. De ungdomspolitiska målen är på många sätt kvalitativa och breda i sin formulering. LSU ser värdet i att behålla målen övergripande och rättighetsbaserade eftersom detta öppnar för breda och långsiktiga satsningar. Dock måste indikatorer och undermål förtydligas. Därigenom skapas möjlighet för ansvarsutkrävande av berörda myndigheter. Det skapas även utökad tydlighet i hur myndigheter, kommuner och regioner bör agera för att arbeta mot de övergripande målen.

LSU föreslår:

- **Att samtliga berörda myndigheter ges ett förtydligt ansvar för att bidra till genomförandet av de ungdomspolitiska målen.**
- **Att delmål och indikatorer tas fram för att underlätta genomförande, utvärdera utvecklingen och skapa insyn och möjlighet till ansvarsutkrävande.**

Öka barn och ungas inflytande över genomförandet

Ungdomspolitikens sektorsövergripande ambition bör enligt LSU innebära att alla politiska beslut och processer som på något vis är kopplade till de ungdomspolitiska målen genomsyras av ett barn- och ungdomsperspektiv och att barn och unga är delaktiga i och har inflytande över processerna.

För att få bättre insyn och inflytande över ungdomspolitikens genomförande bör det Ungdomspolitiska rådet utvecklas. Rådet bör utgöras av fler myndigheter som redovisar sina insatser och låter ungdomsrörelsen vara delaktiga i dess utformning. Rådet behöver även tydligare mandat och en mer strategisk roll vad gäller delaktighet, genomförande och uppföljning av de ungdomspolitiska målen och handlingsprogrammet. För att det Ungdomspolitiska rådets legitimitet och representativitet ska stärkas behöver även fler representanter från ungdomsrörelsen delta. Det ungdomspolitiska rådet är en av få formaliserade kontaktytor mellan Regeringen och det unga civilsamhället och bör ses som en central aktör för genomförandet av de ungdomspolitiska målen och handlingsprogrammet.

Regeringen bör genom rådet lyfta satsningar eller förändringar som påverkar barn och ungas situation, oavsett politikområde. Därigenom skapas även möjlighet för Regeringen att bättre utveckla och förankra förslagen så att de ligger i linje med de ungdomspolitiska målen.

LSU föreslår:

- Att det ungdomspolitiska rådets mandat utökas och att det får en mer strategisk roll i arbetet med de ungdomspolitiska målen

Genomförande regionalt och lokalt

Som fastslaget är ungdomspolitiken sektorsövergripande. Det innebär inte endast att politiken berör alla delar av den nationella politiken, utan minst lika viktigt, alla delar av lokala och regionala politiska processer och beslut. Att ungdomspolitiken får genomslag också på lokal och regional nivå är helt avgörande för dess genomförande och för att uppnå målen. Resurser bör därför avsättas för att informera kommuner och regioner om deras ansvar för att bidra till målens uppfyllelse och för att skapa strukturer och arbetssätt som möjliggör arbetet.

LSU föreslår:

- Att resurser avsätts för att försäkra att kommuner och regioner aktivt bidrar till de ungdomspolitiska målen

Uppföljning

LSU:s uppfattning är att de ungdomspolitiska målen och handlingsprogrammet inte följts upp och utvärderats i tillräcklig utsträckning. För en politik som har ambitionen att vara sektorsövergripande är MUCF:s granskningsansvar av ungas situation inte tillräckligt utan ansvar bör läggas på varje berörd myndighet att systematiskt och kontinuerligt utvärdera hur de arbetat för att uppnå målen och i vilken utsträckning så har skett. Det är av särskilt vikt att uppföljningen görs i nära samråd med barn och unga. Ungdomsrörelsen bör därför vara en central del av uppföljningsarbetet och bör även vara inkluderad i framtagandet av indikatorer, tillvägagångssätt och delmål.

Utöver förtydligande av det ungdomspolitiska rådets roll för ungdomspolitikens genomförande och uppföljning vill LSU att ett särskilt kontrollorgan instiftas för att följa utvecklingen och ansvarsutkräva berörda myndigheter och andra offentliga aktörer. Detta är av särskilt vikt när barnkonventionen nu blir svensk lag och i och med regeringen ambition att harmonisera svensk ungdomspolitik med EU:s ungdomsmål. För att försäkra att dessa implementeras på ett korrekt och effektivt vis på såväl nationell som regional och lokal nivå bör ett särskilt kontrollorgan inrättas.

Vidare bör en barnrättskommitté inrättas som följer arbetet med handlingsprogrammet, ansvarsutkräva beslutsfattare och möjliggör en direkt kontaktväg för barn och unga att gå till om deras rättigheter kränks. Detta är också i enlighet med Barnkonventionens tredje tilläggsprotokoll, som Sverige, beklagligt nog, ännu inte ratificerat.

LSU och de barn- och ungdomsorganisationer vi intervjuat för denna skrivelse anser att det inte längre räcker med Ungdomspolitiska rådet eller MUCF:s Fokusrapporter för att följa upp ungdomspolitikens handlingsprogram. LSU anser att det, i dialog med barn- och ungdomsorganisationer, ska tillsättas

ekonomiska medel för att genomföra ett transparent handlingsprogram. Handlingsprogrammet ska genomföras, följas upp och utvärderas kontinuerligt av en barnrättsdelegation som granskar och följer upp ungdomspolitikens mål. Detta blir som en följd av godkännande av Barnkonventionens tredje tilläggsprotokoll

En barnrättskommitté ska bland annat följa upp handlingsprogrammet och därmed att handlingsprogrammets mål efterlevs. På så sätt skapas en instans som kan ansvarsutkräva beslutsfattare. En annan uppgift som barnrättskommitté ska ha att få in barn- och ungdomsperspektiv i beslutfattande processer.

LSU föreslår:

- **Att ett särskilt organ bildas med uppdrag att följa utvecklingen av de ungdomspolitiska målen och säkerställa att arbetet harmoniseras med EU:s ungdomsmål och barnkonventionen.**
- **Sverige ratificerar Barnkonventionens tredje tilläggsprotokoll.**
- **Utvärdering och uppföljning av de ungdomspolitiska målen och handlingsprogrammet bör utvecklas och systematiseras. Detta bör göras i nära samråd med ungdomsrörelsen.**

Uppföljning lokalt och regionalt

Ungdomspolitiken är på intet sätt endast en nationell angelägenhet. För att politiken ska få verkligt genomslag och förbättra situationen för alla barn och unga på ett jämlikt vis är regioner och kommuner centrala aktörer. Deras arbete för att uppnå målen bör därför inbegripa utförlig uppföljning. Regeringen bör ansvara för att kommuner och regioner systematiskt och kontinuerligt utvärderar och följer upp sina insatser för att nå målen. För att harmoniera kommuner och regioners insatser också med barnkonventionen och de europeiska ungdomsmålen är det här arbetet av särskilt vikt. Uppföljningen av arbetet bör ske i nära samråd med lokala och regionala barn- och ungdomsorganisationer.

LSU föreslår:

- **Kommuner och regioner bör systematiskt och kontinuerligt utvärdera sina insatser för att nå de ungdomspolitiska målen och handlingsprogrammet. Detta bör göras i nära samråd med barn och ungdomsorganisationer.**

4. LITTERATURLISTA

Altermark, Niklas. "Hur legitimeras socialpolitiska besparingar." Konstruktionen av personlig assistans som ett 'kostnadsproblem'. (2017): 107-126.

Dahlstedt, Magnus, and James Frempong. "Stå upp för orten. Ungdomar, utanförskap och förortsdrömmar." Arkiv. Tidskrift för samhällsanalys 9 (2018): 27-51.

Folkhälsomyndigheten. Ensamkommandes utsatthet kan leda till ökat narkotikabruk, 2018. Tillgänglig: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/05464ec78ae4428d927e2d87c30a1f5f/ensamkommandes-utsatthet-kan-leda-till-okat-narkotikabruk-18034.pdf>

Grosse, Julia. Kommer tid kommer tillit?: Unga vuxnas och medelålders erfarenheter. Diss. Institutionen för socialt arbete-Socialhögskolan, Stockholms universitet, 2012.

Herz, Marcus. "Vägar till delaktighet? En studie av Arvsfondsprojekt som arbetar mot segregation, rasism, utanförskap och extremism." (2019).

Europeiska Unionen: EU:s ungdomsmål. Tillgänglig: <http://www.youthgoals.eu/>

Europeiska Unionen: EU:s ungdomsstrategi. Tillgänglig: https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy_en

LSU 2019 – Ungdomsrörelsens i siffror 2019.

Lundberg, Erik, ed. "Mechanisms of tolerance: an anthology." Margin 2002 (2006): 2004.

Lundåsen, Susanne Wallman. "Kontakter mellan grupper inom civilsamhällets organisationer." Socialmedicinsk tidskrift 95.5 (2018): 528-538.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. Fokus 19 - Det vore ju kul om de frågade nån gång, 2019. Tillgänglig: <https://www.mucof.se/publikationer/fokus-19-det-vore-ju-kul-om-de-fragade-nan-gang>

Rapp, Carolin, and Markus Freitag. "Teaching tolerance? Associational diversity and tolerance formation." Political Studies 63.5 (2015): 1031-1051.

Regeringskansliet 2018. Faktapromemoria 2017/18:FPM121, EU:s nya ungdomsstrategi.

SOU 2016:5. Låt fler forma framtiden! Betänkande av 2014 års Demokratiutredning – Delaktighet och jämlikt inflytande, 2016.

Susanne Wallman Lundåsen, MUCF:s kunskapskonferens 2019

Svedberg, Lars, Johan Von Essen, and Magnus Jegermalm. Svenskarnas engagemang är större än någonsin: insatser i och utanför föreningslivet. Ersta Sköndal högskola, 2010.

Sveriges Ungdomsorganisationer. (O)likheter – En rapport om unga minoriteters och urfolks förutsättningar för organisering, 2019.

Sveriges Ungdomsorganisationer. Ungdomsrörelsen och segregation – En kartläggning av ungdomsrörelsens arbete för att motverka och minska segregation, 2019.

UNICEF: <https://unicef.se/fakta/barn-i-socialt-utanforskap>

LSU samlar
Sveriges ungdoms-
organisationer för att
gemensamt förbättra
förutsättningarna för
ungas organisering,
i Sverige och
i världen.